

STRATEGICKÝ KONCEPT NATO 2022: NOVÉ VÝZVY V GLOBÁLNO M SVETE

Petra Bošková, Copywriter

Koniec júna 2022, sa niesol v znamení viacerých summitov, vrátane summitu NATO, ktorý sa konal v Madride, hlavnom meste Španielska. Dôležitou súčasťou summitu bolo aj prijatie najdôležitejšieho bezpečnostného dokumentu v rámci Aliancie - Strategického konceptu, ktorý nahradil predošlú koncepciu z roku 2010. Nový strategický rámec pre Severoatlantickú alianciu schválili na summite lídri po viac ako roku diskusií. Strategická koncepcia je pre Alianciu kľúčovým dokumentom. Opätovne potvrdzuje hodnoty a účel NATO a poskytuje kolektívne hodnotenie bezpečnostného prostredia.

Riadi tiež strategickú adaptáciu NATO a usmerňuje jeho budúci politický a vojenský rozvoj. Okrem iného sa pravidelne prehodnocuje a aktualizuje. Od konca studenej vojny sa aktualizuje približne každých 10 rokov, aby sa zohľadnili zmeny v globálnom bezpečnostnom prostredí a aby sa zabezpečilo, že Aliancia je pripravená na budúcnosť.

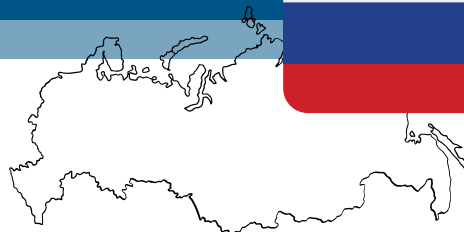
Strategická koncepcia 2022 je v poradí ôsmou koncepciou, ktorá bola od roku 1949 prijatá. Je koncipovaná tak, aby odpovedala na nové výzvy v rýchlo meniacom sa prostredí, a aby si stanovila ciele a úlohy na najbližšiu dekádu. Pred začatím rokovaní v roku 2021, boli mnohé členské štáty NATO, vrátane Nemecka a Francúzska, opatrné v označovaní Ruskej federácie ako hlavného nepriateľa medzinárodného prostredia. Vojna na Ukrajine, ktorá vypukla 24. februára 2022, však všetko zmenila.

Narušenie mieru v euroatlantickom priestore

Od poslednej strategickej koncepcie, ktorá bola prijatá v Lisabone, ubehlo už 12 rokov. Vtedy sa koncepcia snažila zvýšiť efektívnu spoluprácu medzi členskými štátmi, začala sa zameriavať na budovanie strategických partnerstiev, ako aj hovorila o mieri v euroatlantickom priestore a nízkej hrozbe konvenčného útoku proti územi NATO. Naproti tomu, o viac ako dekádu neskôr, sa podmienky v medzinárodnom prostredí zmenili. Nielenže euroatlantický priestor podľa koncepcie už nežije v mierových časoch, ale NATO „nemôže vylúčiť (ani) možnosť útoku proti (...) svojej územnej celistvosti“. Lisabonská koncepcia dokonca verila, že s Ruskom „vybuduje strategické partnerstvo“.

Ruská federácia podľa novej stratégie predstavuje jednu z najvýznamnejších hrozieb pre euroatlantické spoločenstvo. Na druhej strane sa členské štáty rozhodli, že po novom zdefinujú aspoň možnosť, kedy by si NATO sadlo s Ruskom opätovne za rokovací stôl. Tvrdia, že to závisí od toho, či Rusko „zastaví svoje agresívne správanie a bude plne dodržiavať medzinárodné právo“. Inými slovami, Moskva by musela nielen stiahnuť vojakov, ktorí na Ukrajinu prišli vo februári tohto roku, ale vrátiť aj Krym. Rovnako stratégia tvrdí, že Aliancia nebude nikdy Rusko priamo konfrontovať, ale vždy odpovie na „nepriateľské hrozby“ a zareaguje „jednotne a zodpovedne“.

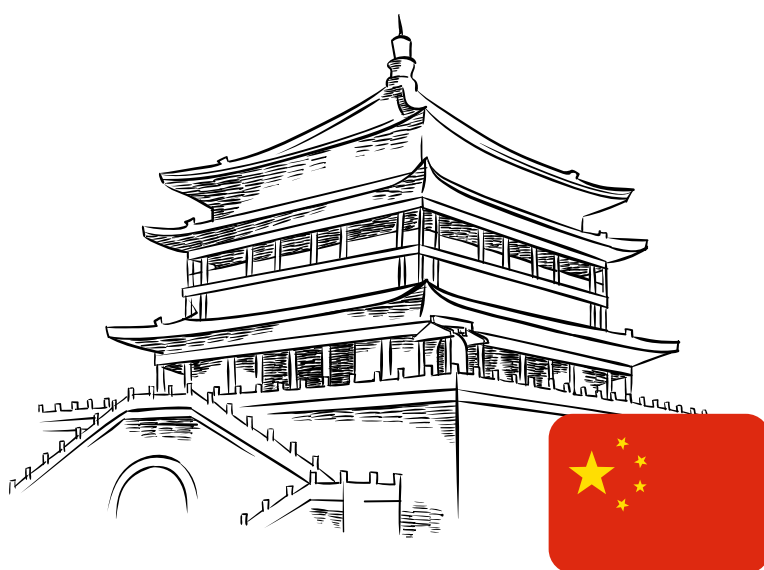

Čína ako jasná výzva

Pred viac než dekadou nebola Čína výzvou v globálnom bezpečnostnom svete. Dokonca ani koncepcia z roku 2010, ktorá bola prijatá v Lisabone, Čínu ani raz nespomenula. Naproti tomu, koncepcia z roku 2022, nehovorí o Číne ako o protivníkovi ako v porovnaní s Ruskou federáciou. Generálny tajomník Aliancie, Jean Stoltenberg, na summite podotkol, že je nutné, aby sa Aliancia dohodla na tom, akú výzvu Čína predstavuje pre najbližšiu dekádu. V spojení s tým sa v novej koncepcii častokrát upozorňuje na kybernetické operácie, šírenie dezinformácií, či rozširovanie kontroly nad kritickou priemyselnou infraštruktúrou.

Okrem toho, Aliancia poukazovala aj na prehlbujúcu sa spolupácu medzi Čínou a Ruskom, v súvislosti s uvalením sankcií na Rusko v rámci vojny na Ukrajine. Aliancia je však otvorená pre konštruktívne jednanie s Čínou, na rozdiel od Ruska. Naproti tomu, kým predošlá strategická koncepcia z roku 2010 poukazovala na vývoj v Afganistane, nový rámec sa Afaganistanu venuje len veľmi okrajovo. Na druhej strane si lídri ako aj generálny tajomník NATO jasne uvedomujú, že z nepodareného odchodu vojakov by sa mala Aliancia do budúcnosti poučiť. Viac ako 36 krajín bojovalo takmer 20 rokov pod vlajkov Aliancie, no v súčasnosti aktéri nevyčlenili rozsiahly priestor pre hlbšie skúmanie. V rámci toho chcú budovať na skúsenostiach, ktoré počas pôsobenia v Afganistane nadobudli napríklad v oblasti civilno-vojenského plánovania a koordinácie.

“Vstupenky” pre Fínsko a Švédsko a Erdoğanov ústupok

Kľúčovým prvkom summitu NATO v Madride nebolo len prijatie strategického konceptu na najbližšie desaťročie, ale formálne prijatie Fínska a Švédska do Aliancie. Švédsko spolu s Fínskom formálne požiadali o vstup do NATO v máji 2022, pričom rozhodnutie podnietila ruská vojna proti Ukrajine. Naproti tomu Turecko, ako dlhoročný člen Aliancie, vyjadrilo námietky voči ponukám o členstvo a kritizovalo štáty za tolerovanie a dokonca podporu teroristických skupín.

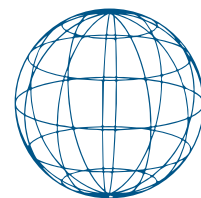
Čo sa týka Fínska, tí dostali “zelenú” od Turecka už v počiatkovej fáze rokovaní. Fínsko však trvalo na tom, že pokiaľ by Švédsku bol prístup zakázaný, Fínsko by nevstúpilo do Aliancie.

Turecký prezident Erdogan držal Alianciu “v napätí” až do poslednej chvíle. Pred samotným stretnutím hláv štátov a predsedov vlád štátov Aliancie, sa konali niekoľko hodinové rokovanie štyroch strán - Turecka, Fínska, Švédska a generálneho tajomníka NATO. Napokon aktéri spoločne uzavreli desaťbodové memorandum, v ktorom sa dohodli splniť primárne požiadavky, ktoré si uplatnila Ankara. Turecko tak v poslednom bode potvrdilo „dlhotrvajúcu podporu politike otvorených dverí NATO“ a súhlasilo s tým, aby bola dvojica severských krajín do Aliancie oficiálne pozvaná.

Samotný problém pre Turecko zohrávalo Švédsko, kvôli dodávkam zbraní sýrskym Kurdom, ktorých Turecko považuje za akúsi “odnož” v Turecku pôsobiacej Strane kurdských pracujúcich (PKK), a teda teroristov. Švédsko akceptovalo Turecko a zastavili dodávky zbraní pre sýrskych Kurdov, zrušenie embarga na predaj zbraní do Turecka či jeho podporu v boji proti terorizmu.

Okrem toho, Fínsko spolu so Švédskom sa zaviazali aj k tomu, že podporia budúce iniciatívy v rámci spoločnej obrany EÚ (SBOP) aj ako nečlenské štát Európskej únie. Takisto sa memorandum zmieňuje aj o PESCU (Stála štrukturovaná spolupráca EÚ v obrane), kde sa severské krajiny takisto budú podieľať na prípadných akciách.

Strategický rámec ako súčasť programu NATO 2030

Strategická koncepcia z roku 2022 bola jedným z kľúčových pilierov programu NATO 2030, ktorý bol prijatý ešte v decembri 2019. Lídri NATO požiadali generálneho tajomníka Jensa Stoltenberga, aby viedol proces reflexie s cieľom posilniť NATO. V júni 2020 generálny tajomník stanovil svoje priority pre NATO 2030: zabezpečiť, aby NATO zostalo silné vojensky, stalo sa ešte silnejším politicky a zaujalo globálnejší prístup. Na podporu práce generálneho tajomníka NATO 2030 spojilo členov parlamentu spojencov, občiansku spoločnosť, odborníkov z verejného a súkromného sektora a mládež, aby poskytl nové myšlienky o tom, ako urobiť z NATO ešte silnejšiu Alianciu.

Hlavnou úlohou NATO, ktorá je ukrytá už v jej samotných základoch, je zaistiť ochranu jej občanov a šíriť bezpečnosť a stabilitu v severoatlantickom priestore. Očakáva sa, že bude aj v rýchlo meniacom sa prostredí schopná reagovať na celé spektrum súčasných a budúcich výziev a hrozieb. Nárast nacionalizmu v poslednej dobe podkopáva súdržnosť Aliancie, ktorá je založená na liberálnych hodnotách. Spojenci si postupne začali uvedomovať, že v súčasnosti platná strategická koncepcia z roku 2010 už nevyhovuje súčasnému vývoju strategického bezpečnostného prostredia. Vojna na Ukrajine, ktorá narušila mier v Európe, je jednou z najväčších výziev, ktoré by mala Aliancia v nadchádzajúcej dobe riešiť. Na druhej strane, nie je to len o samotnom konflikte ale aj o svete po ňom, ktorý je nutné “napraviť”.

Súčasnú strategickú zmeny bezpečnostného prostredia si vyžadujú nielen teoretické formulácie v strategických dokumentoch, ale aj stanovenie jednotlivých krokov na dosiahnutie strategických cieľov.

Použité zdroje

1. Nato. (2022, June 30). 2022 NATO summit. NATO. Retrieved July 15, 2022, from https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_196144.htm
2. NATO 2022 - strategic concept. NATO 2022 - Strategic concept. (n.d.). Retrieved July 15, 2022, from <https://www.nato.int/strategic-concept/>
3. The evolution of NATO: The 2010 strategic concept and beyond. Wilson Center. (n.d.). Retrieved July 15, 2022, from <https://www.wilsoncenter.org/event/the-evolution-nato-the-2010-strategic-concept-and-beyond>
4. Nato. (2022, June 28). Türkiye, Finland, and Sweden sign agreement paving the way for Finnish and Swedish NATO membership. NATO. Retrieved July 15, 2022, from https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_197251.htm
5. NATO 2030: Making a strong alliance even stronger. NATO2030. (n.d.). Retrieved July 15, 2022, from <https://www.nato.int/nato2030/>

EURÓPSKY DIALÓG